

Yemen 2012

Resmi Adı	Yemen Cumhuriyeti
Başkent	Sana
Yüzölçümü	527.970 km ²
Nüfus	25.569.000
GSYH	35,64 milyar dolar
Hükümet Biçimi	Cumhuriyet
Devlet Başkanı	Abdurrabbu Mansur Hadi
Dışişleri Bakanı	Ebubekir El-Kirbi
Türkiye Büyükelçisi	Abdulquavi El-Eryani
Askeri Harcamalar	2,18 milyar dolar
Asker Sayısı	71.000

Etnik Yapı

Arap	% 82
Afrikalı	% 15
Güney Asyalı	% 3

Dini Yapı

İslam	% 99
Diğer	% 1

Petrol Üretimi	180.000 varil/gün
Petrol Tüketimi	130.000 varil/gün
İhracat	7,958 milyar dolar
İthalat	8,893 milyar dolar

Yemen 2012

Ensar Muslu

[Arş. Gör., Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü]

Özet

Yemen'in 33 yıllık Cumhurbaşkanı Ali Abdullah Salih, Arap Baharı gösterilerinin ateşlediği kanlı çatışmaların ardından Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) tarafından hazırlanan Barış Planı'nı imzalamıştı. Bu Plan uyarınca 21 Şubat 2012 tarihinde Cumhurbaşkanlığı seçiminin yapılması kararlaştırılmıştı ki, seçim belirlenen tarihte, bazı bölgelerde çatışma ve sorunlar yaşanmasına rağmen gerçekleştirilmiştir. Seçim sonucunda, seçimin tek adayı olan ve Salih'in de yıllarca yardımcılığını yapmış Abdurrabbu Mansur Hadi, 2 yıllık bir geçiş süreci için Cumhurbaşkanı seçilmiştir. Fakat Arap Baharı ile başlayan çatışmalar KİK Barış Planı'nın imzalanmasıyla sona ermemiştir. Sana'da hükümet güçleriyle aşiretler, ülkenin kuzeyinde Şiilerle Selefiler, güneyinde ise El Kaide ile ABD'nin desteğini alan hükümet güçleri çatışmaya devam etmiştir. Bu çatışmaların yanında Yemen'de pek çok suikast girişimleri, adam kaçırmaya vakıaları ve petrol boru hatlarına yönelik sabotajlar meydana gelmiştir. Ekonomik sorunlarla boğuşan Yemen yönetimi aynı zamanda Salih'e yakın isimlerle Hadi arasında yaşanan iktidar çekişmesine sahne olmuştur. El Kaide ile mücadelede işbirliği ve ekonomik yardımlar temelinde ABD ve Suudi Arabistan ile yakın ilişkiler tesis edilirken, İran'la ise ilişkiler zaman zaman gerilmiştir. Yemen, 2012 yılını belirli düzeyde iktidar boşluğu, ekonomik darboğaz ve süregiden çatışmalar eşliğinde kapatmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yemen | Abdurrabbu Mansur Hadi | Sana | Ensar el-Şeria | El Kaide

Yemen 2012

Abstract

Following the bloody clashes triggered by Arab Spring, Yemen President Ali Abdullah Saleh, who had ruled for 33 years, signed the peace plan proposed and prepared by the Gulf Cooperation Council (GCC). According to the plan, it was decided to carry out an election for a new president. Despite conflicts and issues in certain areas on the agreed date, the election was held. As a result of the general elections, Abd Rabbuh Mansur al-Hadi, the only candidate and the vice president of Saleh for many years, was elected as the new president for the 2-year-transition period. However, signing the deal did not bring an end to the conflicts around the Arab Spring. Clashes continued between the government forces and local tribes in Sanaa, Shiites and Salafi groups in northern Yemen and Al-Qaeda and the government forces supported by USA in the south. In addition to these conflicts, many assassination attempts, kidnapping cases, pipeline sabotages occurred. The Yemeni government, fighting with economic problems, also witnessed power struggle between al-Hadi and other political actors close to Saleh. During this period, close relationships were established with the USA and Saudi Arabia on the bases of cooperation in fight against the al-Qaeda and economic assistance while the relations between Iran and Yemen were tense occasionally. Yemen experienced a power vacuum in a certain level, an economic downturn, continuing clashes in 2012.

Keywords: Yemen | Abd Rabbuh Mansur al-Hadi | Sana'a | Ansar al-Sharia, Al Qaeda

Giriş

Yemen’de 2011 yılı, Arap Baharı’nın gölgesinde geçmiş ve ülke 2012 yılına belirsizlikler içerisinde girmiştir. Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) Barış Planı çerçevesinde Ali Abdullah Salih iktidarı bırakmaya razı olmuş ve 21 Şubat 2012 tarihinde seçimlerin yapılması kararlaştırılmıştır. Fakat bu iktidar değişiminin sorunsuz bir şekilde gerçekleşmesine ya da seçimlerin kararlaştırılan tarihte yapılmasına kesin gözüyle bakılmamaktaydı. Bütün bu belirsizlikler, Yemen’de 2012 yılının istikrarsız geçeceğinin sinyalleri olarak değerlendirilmekteydi. Gerçekleşeceğinde şüphe olmayan tek husus, Arap Yarımadası’nın en fakir ülkesi olan Yemen’in yaşadığı siyasi istikrarsızlığın ülkenin içinde bulunduğu ekonomik sorunları daha da derinleştireceği olmuştur.

Nasıl ki, bir önceki yıl Yemen’in iç ve dış siyasetine Arap Baharı damgasını vurmuş ve tüm gelişmeler onun etkisiyle şekil almıştır, aynı şekilde 2012 yılında da Yemen’in iç ve dış siyasetine yön veren ana etken El Kaide ile mücadele olmuştur. Afganistan’daki konumunu yitiren El Kaide, Yemen’de ortaya çıkan iktidar boşluğundan istifade ederek burada daha etkin bir duruma gelmiştir. Bu gelişmeler Yemen hükümetini olduğu kadar ABD ve Suudi yönetimlerini de rahatsız etmiş ve harekete geçirmiştir. Yemen’de El Kaide ile askeri mücadelenin tek başına yeterli olmayacağı, bunun yanında istikrarlı bir yönetime de ihtiyaç duyulduğu görülmüştür ve bu doğrultuda iktidar değişimi sürecinin sağlıklı ve hızlı bir biçimde yürütmesi adına diğer ülkelerden de destek gelmiştir. Yine de Yemen gibi pek çok hizbin bulunduğu bir ülkede meydana gelen siyasi bir çalkantı, bütün taşları yerinden oynatabilmekte ve yeni dengelerin oluşup taşların yerine oturması zaman almaktadır. Yemen de 2012 yılında böylesi bir iktidar mücadelesine sahne olmuştur.

İç Politika

Cumhurbaşkanlığı Seçimi

Arap Baharı Yemen’de 2011 yılının Ocak ayında başlamış ve Kasım ayında son bulmuştur. Kanlı çatışmaların yaşandığı bu süreç 22 Kasım 2011 tarihinde Cumhurbaşkanı Ali Abdullah Salih’in KİK Barış Planı’nı imzalamasıyla barışçıl bir dönüşüm aşamasına geçmiştir. KİK Barış Planı’na göre 21 Şubat 2012’de Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin yapılması ve bu seçimde Salih’in görevini yardımcısı Abdurabbu Mahsur Hadi’ye devretmesi kararlaştırılmıştır. Barış Planı’nda, Salih’e ve ona yakın bazı kesimlere yargı muafiyeti sağlanması ise protestocuların tepkisiyle karşılaşmış, fakat bu tepkiye rağmen Salih’in iktidardan ayrılmayı kabul etmesiyle gösterilerdeki katılımcı sayısı ve şiddetin dozu 2012 yılında düşük düzeylerde kalmıştır.

Gösterici sayısındaki görece azalmaya rağmen, 2011 yılını gösterilerde geçirmiş çok sayıda Yemenli genç 2012 yılında da sokaklara dökülmeye devam etmiştir. Salih iktidardan ayrılmış olsa da imzalanan KİK Barış Planı çerçevesinde kendisine sağlanan yargı muafiyeti, gösterilerin 2012 yılında da devam etmesinin aslî gerekçesi olmuştur. Yemenli gençler Arap Baharı gösterileri süresince uygulanan şiddet neticesinde meydana gelen ölüm ve yaralanmaların hesabının sorulmasını istemişlerdir.¹ Bu tür gösterilerin Ocak ayında daha yoğun olduğu görülmektedir ki, bu yoğunlukta hem Yemen’deki Arap Baharı’nın yakın zaman önce nihayete ermesinin hem de Ocak ayı içerisinde hükümet ve meclis tarafından Salih’e ve yakınlarına yargı muafiyeti sağlayan kanunu onaylanmasının etkili olduğu söylenebilir. Örneğin, binlerce Yemenlinin katılımıyla Hüdeyda şehrinde başlayan “Haysiyet Yürüyüşü”, Yemen hükümetinin yargı muafiyeti kanununu onayladığı günün ertesinde Sana’ya ulaşmıştır. Rejim karşıtı göstericilerin katıldığı yürüyüşte Salih’in yargılanması yönünde sloganlar atılmıştır.²

KİK Barış Planı çerçevesinde Salih’e, ailesine ve Salih’in iktidarı döneminde görev yapmış önde gelen siyasetçi ve bürokratlara yargı muafiyeti sağlayan kanun tasarısı 9 Ocak’ta Yemen hükümeti³ tarafından onaylanmıştır. Hâlbuki Salih’in iktidarına karşı gösteriler düzenlemiş olan Yemenliler, gösterilere katılanlara ateş açılması emrini bizzat verdiği gerekçesiyle Salih’in yargılanmasını talep etmişlerdir.⁴ Bu karara karşı çıkan yalnızca Yemenli göstericiler olmamış, aynı zamanda İnsan Hakları İzleme Örgütü de, devrik lider Salih’e ve çevresindekilere sağlanan yargı muafiyetinin yanlış olduğunu ifade etmiş ve bu kararın geri çekilmesi gerektiğini belirtmiştir.⁵ Buna karşın Yemen Meclisi söz konusu kararı 21 Ocak’ta onaylamış ve aynı gün, Cumhurbaşkanlığı seçimlerine Hadi’nin tek aday olarak katılmasını kabul etmiştir. Bunun üzerine kanuna karşı çıkan binlerce genç de Sana sokaklarına dökülmüştür.⁶ Meclis’ten bu kararın çıkmasının ertesinde Salih, ABD’de tedavi olmak üzere Yemen’den ayrılmıştır. Öncelikle Umman’a, oradan da ABD’ye hareket eden Salih, ülkeden ayrılırken, seçimlerden sonra Hadi’nin göreve başlama töreni için Yemen’e geri döneceğini bildirmiştir.⁷ ABD’de bulunduğu dönemde Sa-

lih, Yemen'deki tüm resmi ve özel kuruluşlardaki resimlerinin toplatılmasını ve yerine, yapılacak seçimlerin tek adayı olan Abdurabbu Mansur Hadi'nin resimlerinin asılmasını emretmiştir.⁸

Şubat ayında ise Yemen siyasetine ayın 21'inde yapılan seçimler damgasını vurmuştur. Seçimlerden önce çeşitli gruplar, seçimlerin yapılmamasına yönelik propaganda ve baskı faaliyetleri ortaya koymuşlardır. Özellikle El Kaide'nin etkin olduğu Yemen'in güney bölgelerinde bu tür baskılar daha yoğun olarak görülmüştür. Seçimlere bir gün kala Aden şehrinde bir oy merkezine bombalı saldırı düzenlenmiş, patlamanın ardından da silahlı çatışma yaşanmıştır.⁹ Seçim günü ise, yine ülkenin güneyinde seçim bürolarını hedef alan saldırılarda, çeşitli seçim sandıklarında görevli olan 8 asker hayatını kaybetmiştir. Güney Yemen'deki ayrılıkçı gruplar, seçimlerin boykot edilmesi çağrısında bulunmuş ve seçimlerin yapıldığı günü "sivil itaatsizlik günü" olarak ilan etmişlerdir. Aden'deki seçim merkezlerinin yarısı da şiddet olayları ve tehditler nedeniyle kapanmıştır.¹⁰ Ülkenin en büyük iki muhalif gruplarından ayrılıkçı Güney Hareketi'nin yanında kuzeydeki Şii isyancılar da seçimi boykot etmiştir. Diğer taraftan Salih karşıtı ayaklanmaların ana destekçileri, Hadi'ye destek çağrısında bulunmuştur.¹¹

Tüm zorluklara rağmen Yemen'de seçimler 21 Şubat'ta gerçekleştirilmiş ve beklendiği gibi Abdurabbu Mansur Hadi Cumhurbaşkanı seçilmiştir. 2014 yılındaki genel seçimlere kadar sürecek 2 yıllık geçiş sürecinde yapılacak anayasa değişikliği ve seçim kanununun değişmesi, muhaliflerin Hadi'yi desteklemeleri için öne sürdüğü en önemli vaatler olarak öne çıkmıştır.¹² Yapılan seçimlere % 65 düzeyinde bir katılım gerçekleşmiş ve seçimin tek adayı Hadi kullanılan oyların % 99'unu almıştır. 25 Şubat'ta mecliste yemin konuşmasını yapan Hadi, ülkedeki huzursuzluktan faydalanarak çeşitli bölgeleri kontrol altına alan El Kaide'ye karşı savaşma sözü vermiştir. Ayrıca hükümet güçleriyle güneyli ayrılıkçılar, çeşitli silahlı gruplar ve aşiretler arasındaki çatışmalar nedeniyle evlerini terk eden insanların evlerine dönmelerini sağlayacağını vadetmiştir.¹³

Hadi'nin İktidar Mücadelesi

Yeni Cumhurbaşkanı Hadi, kendi iktidarını tesis etmeye dönük adımlar attıkça en başta Salih'e yakın kişilerin başı çektiği çeşitli iktidar grupları ile bir güç mücadelesi yaşamaya başlamıştır. Özellikle Cumhurbaşkanı Hadi'nin orduda yeniden yapılanmaya gitmesi ve Cumhuriyet Muhafızlarını dağıtma girişimleri Salih'in ailesine mensup komutanların direnişiyle karşılaşmıştır. Hadi, Salih'e yakın birlikleri başkentten uzakta bulunan bölge komutanlıklarına bağlarken kendisine sadık komutanları da yeni oluşturduğu Cumhurbaşkanlığı Muhafaza Gücü'ne dâhil ederek iktidarını sağlamlaştırmıştır.¹⁴

2012 yılının henüz başlarında Hadi ile Salih'e yakın isimler arasında iktidar çekişmeleri yaşamaya başlamıştı. Genel Halk Kongresi Partisi'nden gelen Salih'e yakın kimselerin belirli işlere alınması ve bunlara bazı ma-

kamların verilmesi yönündeki baskılar karşısında Hadi, görevi bırakma ve Yemen'i terk etme tehdidinde bulunmuştur.¹⁵ Bu olay, Hadi'nin 2012 yılında sürdüreceği iktidar mücadelesinin ilk işareti olmakla birlikte, bu mücadelenin yalnızca Salih'e ve ailesine karşı verilmeyeceğini, aynı zamanda eski iktidar partisi mensuplarına karşı da verileceğini göstermiştir.

Salih ve Hadi arasındaki gerilimi göstermesi açısından Salih'in Nisan ayında bir üniversitenin mezuniyet töreninde yaptığı konuşma kayda değerdir. Bu konuşmada Salih, ülkesinin yeni krizlerle karşı karşıya olduğunu iddia etmiştir. Salih, kendisine bağlılığı ile bilinen bazı komutan ve generallere baskı yapıldığını ve bu baskının ülke güvenliğini olumsuz etkilediğini savunurken, Hadi'nin askeri reformlar adına attığı adımların tehlikeli olduğunu öne sürmüştür.¹⁶ Aynı günlerde Yemen'in devrik lideri Salih'in üvey kardeşi olan Hava Kuvvetleri Komutanı Muhammed Salih el-Ahmer görevden alınca isyan etmiş ve kendisine bağlı askerlerle başkent Sana'daki havaalanını kuşatma altına almıştır. Ahmer'in, Sana semalarındaki uçakları düşürmekle tehdit etmesi üzerine havaalanından gerçekleştirilecek uçuşlar iptal edilmiştir.¹⁷

Temmuz'un son günlerinde ise silahlı bir grup İçişleri Bakanlığı'na ele geçirmek üzere Bakanlık binasını kuşatma altına almıştır. Bakanlık kuşatan silahlı grupla İçişleri Bakanlığı çevresindeki hükümete bağlı güçler arasında çatışma yaşanmıştır. Saldırganların devrik lider Salih'e sadık polisler olduğu ve İçişleri Bakanlığı'ndan kendilerine iş verilmemesi nedeniyle eylem yaptıkları ileri sürülmüştür. Gerilimin, Salih'in iktidardan ayrılmasının ardından rakip grupların iktidar mücadelesinin uzantısı olduğu düşünülmektedir. Silahlı grupların bakanlık binasını bastıktan sonra buradan ayrılmadığı, civardaki sokaklarda da denetim sağladıkları ve gün boyu makineli tüfek seslerinin duyulduğu ifade edilmiştir.¹⁸ Yaşanan çatışmada 15 kişi hayatını kaybederken 50 kişi de yaralanmıştır.¹⁹

Cumhurbaşkanı Hadi'nin silahlı kuvvetleri yeniden yapılandırmak üzere ortaya koyduğu değişiklikler Ağustos ayında da pek çok çatışmaya yol açmıştır. Hadi'nin 2. Cumhuriyet Muhafızı Tugayı'ndan yüzlerce askeri, Güney Askeri Saha Komutanlığı'na dâhil etme kararı Cumhuriyet Muhafızlarınca tepkiyle karşılanmıştır. Savunma Bakanlığı'na abluka altına alan Cumhuriyet Muhafızları, söz konusu kararlar amaçlananın, devrik lider Salih'in oğlunun ordu üzerindeki etkisinin azaltılması olduğunu iddia etmektedirler.²⁰ Bu karardan birkaç gün sonra Yemen'in devrik lideri Salih'in oğlu Ahmed Ali'nin komutasındaki Cumhuriyet Muhafızları'nın Savunma Bakanlığı'na kuşatması üzerine çıkan çatışmada 2 kişi ölmüş, 10 kişi de yaralanmıştır. Yemen Cumhurbaşkanı Hadi, Salih'in ordudaki nüfuzunu kırmak için gerçekleştirdiği değişikliklerle Cumhuriyet Muhafızları'na bağlı bazı tugayları kendi otoritesi altına almıştır.²¹

Başkent ve Yemen’de Normalleşme

Yemen’in toplumsal ve siyasal yapısında gözlenen çeşitli gruplar arasındaki güç dağılımı nedeniyle Cumhurbaşkanlığı makamındaki bir değişim yeni çatışmaları da beraberinde getirmiştir. Pek çok farklı hizip bulunan ülkede yeni bir güç dengesinin sağlanması zaman almakta ve bu süreç zarfında hizipler arası çekişmeler yaşanmaktadır. Toplumsal olarak aşiretlerin yaygın olduğu Yemen’de merkezi otoritenin tesisi, güçlü aşiretlerin onayını ve aşiretler arası güç dengesinin gözetilmesini gerektirmektedir. Salih’in iktidarı kaybetmesinde bazı aşiretlerin Arap Baharı sürecinde Salih’e olan desteklerini çekerek göstericilerin safına geçmesi de etkili olmuştur.

Hükümet güçleri ile silahlı aşiret mensupları arasındaki çatışmalar, Arap Baharı sürecinde Sana’da sıkça görülen bir durum haline gelmiştir. Başkentte bu çatışmaları sona erdirip normalleşmenin sağlanması adına çeşitli çabalar ortaya koyulmuştur. Bu doğrultuda oluşturulan Silahsızlandırma Komitesi, Ocak ayında Sana’da bulunan silahlı grupların Sana’yı terk etmeleri için 48 saat süre vermiştir. 2011 yılındaki gösteriler süresince çatışan silahlı aşiret grupları ve Salih’in oğlunun liderliğindeki birlikleri kapsayan bu kararlar başkentte yaşanan çatışmaların sona ermesi ve Arap Baharı gösterilerinin ardından normalleşmenin sağlanması amaçlanmıştır.²²

Alınan tedbirlere rağmen başkent Sana’da çatışmalar sona erdirilip normalleşme aşamasına geçilememiş ve Temmuz ayında Sana’da bulunan polis akademisine yönelik bir intihar saldırısı düzenlenmiştir. Polis akademisi öğrencilerinin hedef alındığı saldırıda 20 kişi hayatını kaybederken çok sayıda Yemenli de yaralanmıştır.²³ Bundan birkaç gün sonra yine Sana’da sokağa bırakılan, içinde bomba bulunan çantanın patlaması sonucu 1 kişi hayatını kaybetmiştir.²⁴ Senenin son günlerine gelindiğinde aşiretlerle hükümet güçleri arasındaki çatışmaların bitmediği de görülmektedir. Sana’nın 140 km doğusundan geçen petrol boru hattına sabotaj gerçekleştirdiğinden şüphelenilen aşiret üyelerine yönelik saldırıda 7 aşiret üyesi ve 4 asker hayatını kaybetmiştir.²⁵

Güvenliğin tesisi ve normalleşme, Yemen’in genelinde de sağlanamamış ve bu güvensizlikten ülkede bulunan yabancılar da büyük oranda etkilenmiştir. Yemen’de bulunan yabancıların bir kısmı artan şiddet olaylarından dolayı ülkeden ayrılırken bir kısmı da çeşitli gruplar tarafından zaman zaman kaçırılarak tutuklu bulunan bir mahkûmun serbest bırakılması için pazarlık konusu edilmişlerdir. Bu şekilde kaçırılan yabancı uyruklulardan biri de Norveçli bir BM çalışanı olmuştur. BM çalışanı silahlı aşiret mensuplarıca kaçırılmış ve hapisanede bulunan bir aşiret liderinin serbest bırakılması karşılığında serbest bırakılmıştır.²⁶ Benzer şekilde İsviçre vatandaşı bir bayan öğretmen de El Kaide militanları tarafından kaçırılmış ve kadının salıverilmesi için 2 El Kaide militanının salıverilmesi talep edilmiştir. Yemen’de yabancı uyruklu kişilerin kaçırılması olaylarına sıklıkla rastlanmaktadır. Militanlar, rehinelere serbest bırakılması karşılığında hükümetten taleplerde bulunmakta ve bu tür olaylar genellikle barışçı şekilde bir uzlaşmayla sonuçlanmaktadır.²⁷

Çatışmalar

Suikast Girişimleri

Yemen’de hâkim olan istikrarsız ve güvensiz ortam pek çok suikast girişimine de zemin hazırlamıştır. Suikastlerin hedefinde genellikle Bakanlar ve Generaller bulunmaktadır. 2012 yılının ilk suikast girişimi de İletişim Bakanı’na yönelik gerçekleşmiştir. Ocak ayının son günlerinde Yemen İletişim Bakanı Ahmet el-Amrani, Başbakanlık ofisine gitmekteyken silahlı 2 kişi tarafından aracına ateş açılmak suretiyle gerçekleştirilen suikast girişiminden yara almadan kurtulmuştur.²⁸

Yemen’in Güney Ordusu Komutanı Tümgeneral Selim Ali Kutun ise, Haziran ayında Aden’deki makamına doğru yola koyulduğu sırada bir intihar bombacısının saldırısına uğrayarak hayatını kaybetmiştir. Kutun, Mart ayında yeni Cumhurbaşkanı Hadi tarafından ülkenin en önemli birimi olan Güney Ordusu Komutanlığı’na atanmıştır. Kutun, ülkenin güneyindeki El Kaide militanlarına karşı başarılı operasyonlar düzenlemiş ve bazı bölgelerde merkezi yönetimin denetimini tesis etmiştir.²⁹ Ordunun son dönemlerde El Kaide’nin kontrolündeki iki mevki ele geçirdiği düşünüldüğünde bu olay, ordu karşısında toprak kaybedilse bile, El Kaide’nin önemli hedefleri vurabilme kapasitesine halen sahip olduğu yönünde çeşitli yorumlara neden olmuştur.³⁰

Temmuz ayında, Taiz Merkez Hapishanesi Müdürü Albay Muhammed Naif’e yönelik, şehir girişinde bulunan askeri barikat önünde gerçekleştirilen silahlı saldırıdan Naif yaralanmadan kurtulurken iki yardımcısı hafif yaralanmıştır. Bu suikast girişiminden yaklaşık 10 gün sonra yine Taiz şehrinde seyir halindeki bir ambulansa motosikletli kişiler tarafından düzenlenen saldırıda aralarında hapishane müdürü Naif’in de bulunduğu 4 kişi hayatını kaybetmiştir.³¹ Aynı dönemde bir başka suikast ise Aden şehrinde meydana gelmiştir. Albay Abdullah el-Muzai, arabasıyla işine giderken aracının infilak etmesi sonucu hayatını kaybetmiştir. El Kaide Aden’de buna benzer başka saldırılar da gerçekleştirmiştir.³²

Ağustos ayında suikast girişimlerinde bir artış gözlenmiştir ki, bu girişimlerin bazıları başarılı olmuştur. Örneğin, Yemen’in doğusundaki Hadramevt kentinde aracına yönelik gerçekleştirilen bombalı saldırı sonucu General Ömer Barşid öldürülürken, kimliği belirsiz kişilerce gerçekleştirilen bir diğer bombalı saldırıda da General Mansur Hatem hayatını kaybetmiştir.³³ Diğer taraftan bazı girişimler ise hedefine ulaşamamıştır. Kendisine yönelik birkaç suikast girişiminden kurtulan Yemen Ulaştırma Bakanı Vaid Bazib Ağustos ayı içerisinde gerçekleştirilen bir suikast girişiminden daha kurtulmuştur.³⁴

Eylül ayında gerçekleştirilen bir diğer suikastin hedefi ise Savunma Bakanı olmuştur. Yemen Savunma Bakanı Tümgeneral Muhammed Nasır Ahmed’e yönelik, arabasına bomba koymak suretiyle gerçekleştirilen suikast girişiminden Bakan yara almadan kurtulurken saldırı sonucu 14 kişi hayatını kaybetmiş, 20 kişi de yaralanmıştır. El Kaide’nin iki numaralı ismi el-Şihri’nin öldürüldüğü haberinin hemen akabinde gerçekleştirilen saldırı, şüpheleri El

Kaide'nin üzerine çekmiştir. Ahmed, El Kaide ile mücadelede son bir yılda önemli başarılar elde etmiş ve örgüt tarafından düzenlenen 4 suikast girişiminden de sağ kurtulmuştur.³⁵

Ayrılkçılar ve Hutiler

Aşiretler arasında yeni bir koalisyonun kurulması sürecinde ülke içerisindeki hizipler arasında yaşanan çatışmaların devam etmesinin yanı sıra farklı çatışmaların da ortaya çıkması Yemen'in 2012 yılındaki istikrarını olumsuz etkileyen gelişmeler olarak öne çıkmıştır. Yemen hem kuzeyde hem de güneyde birbirinden farklı yapılarla tezahür eden çatışmalara sahne olmuştur. Güney Yemen'in tekrar bağımsız olmasını savunan ayrılkçı muhaliflerle hükümet güçleri arasında yaşanan çatışmalar 2012 yılında yoğunluk kazanmıştır. Arap Baharı'nın neden olduğu iktidar boşluğunu fırsat bilen ayrılkçılar, hükümete karşı eylemlerine hız vermişlerdir. Ülkenin güneyinde bunlar yaşanırken kuzeyde de Şii Hutilerle daha ziyade Selefi olan Sünniler arasında çatışmalar görülmüştür. Kuzeydeki Şii-Sünni çatışması önceki yıllarda da vuku bulmaktaysa da ülkedeki iktidar boşluğu bu çatışmaların artmasına zemin hazırlamıştır.

Yemen 2012 yılına kuzeyde yaşanan Şii-Sünni çatışmalarıyla başlamıştır. Hutiler ismiyle bilinen Yemen'in kuzeyinde yaşayan Zeydiler, Şiiğin bir kolu olarak kabul edilmektedir ve 2012 yılında bölgede yaşayan Selefi Sünnilerle sık sık kanlı çatışmalar yaşamışlardır. 12 Ocak'ta bu iki grup arasında çıkan çatışmada 20 kişi hayatını kaybederken³⁶, 24 Ocak'taki çatışmalarda 46 kişi hayatını kaybetmiş, onlarca da yaralanmıştır. Hükümet yanlısı Sünniler, Şii-ilerin denetim alanlarını genişlettiğini ve bu bölgede bağımsız bir yönetim kurmak istediklerini iddia etmektedirler.³⁷ Yemen'in kuzey bölgesinde Hutilerle Selefiiler arasındaki kanlı çatışmalar 2012 yılı boyunca devam etmiş, bu çatışmalarda çok sayıda Yemenli de hayatını kaybetmiştir.³⁸

El Kaide'ye Karşı Savaş

Yemen'de El Kaide'den başka bazı ekonomik, sosyal ve siyasi sorunlar da söz konusudur. Fakat bu sorunlardan ziyade Yemen, El Kaide'nin en tehlikeli kolu olarak değerlendirilen Arap Yarımadası El Kaidesi'ni barındırmaktadır. El Kaide geçen seneki ayaklanmaların neden olduğu iktidar boşluğundan da faydalanarak Yemen'de bazı bölgeleri denetim altına almış ve pek çok silah deposunu yağmalamıştır. Yemen'deki El Kaide'ye ilişkin endişelerin temelini ise örgütün bomba yapımındaki uzmanlığı oluşturmaktadır.³⁹ Örgüt'ün bomba yapımındaki uzmanlığı, Yemen hükümetinden ziyade ABD yönetimini tedirgin etmektedir. Çünkü bu bombalar, genellikle ABD'ye giden uçaklar için tehdit oluşturmaktadır.

Arap Baharıyla gelen kaos ve istikrarsızlıktan El Kaide istifade etmiş ve Yemen'de etkinliğini arttırmıştır. El Kaide Yemen'in güneyinde bulunan Abyan vilayetini büyük oranda denetimi altına almış ve bu bölgeyi örgüt için

bir üs haline getirmiştir. 2012 yılında Yemen'in tamamına yayılan El Kaide saldırıları, özellikle Yemen'in güneyinde yoğunluk kazanmıştır. El Kaide'nin Yemen'de bu derece güçlü bir konuma gelmesi yalnızca Yemen yönetimini değil, belki daha fazla bir biçimde ABD yönetimini rahatsız etmiştir. ABD zaman zaman Yemen'deki bu olumsuz gelişmelere ilişkin açıklamalarda bulunmuş ve hatta El Kaide'ye karşı Yemen hükümetine destek olmuştur. Bu destek insansız hava araçlarıyla zaten sağlanmakta idiyse de, Nisan ayında ABD'de Ulusal Güvenlik Konseyi'ne bu yetkiyi genişleten bir tasarı sunulmuştur. Tasarıda CIA, kendisine Yemen'de insansız hava araçlarıyla kimliği tam olarak tespit edilemeyen şüphelilere ateş açma yetkisi talep etmiştir. O zamana dek ABD Yemen'deki El Kaide militanlarına veya kimliği tespit edilen örgüt yöneticilerine saldırılar düzenleyebilmekteydi, fakat bu tasarı mevcut yetkiyi genişleten bir nitelik taşımaktadır. Ayrıca bu tasarı, ABD yönetimi için çok kompleks yapıda bir karardır. Çünkü bu saldırılarda sivillerin kazara öldürülmesi son derece muhtemeldir ve diğer taraftan Yemen'de güçlenen El Kaide ile mücadele ABD için son derece önemli bir konu olarak varlığını sürdürmektedir.⁴⁰ 2012 yılında Yemen'in en önemli gündem maddesinin El Kaide'ye karşı verilen mücadele olduğunu söylemek de yanlış olmayacaktır.

2012'nin ilk ayında Yemen'in başkenti Sana'ya 170 km mesafedeki Radda kenti, El Kaide militanları tarafından ele geçirilmiştir. Şehrin ele geçirilmesinin ardından hapishanede bulunan 400 militan serbest bırakılmış ve yaşanan çatışmada 3 polis hayatını kaybetmiştir.⁴¹ 60 bin nüfuslu Radda kentini ele geçiren El Kaide'ye bağlı Ensar el-Şeria isimli grup başkent Sana'ya yaklaştıkları uyarısında bulunmuştur.⁴² El Kaide'nin Radda şehrini ele geçirmesi sonucu örgütün petrol alanlarına ilerlemiş olması ABD ve Suudi Arabistan'da endişelere neden olmuştur.

Yemen'deki seçimlerin ardından Cumhurbaşkanı Hadi'nin yemin töreni esnasında, ülkenin güneyinde bulunan Mükella şehrindeki Başkanlık Konutu girişinde bir araç infilak etmiştir. El Kaide tarafından üstlenilen patlamada başkanlık korumaları oldukları belirtilen 26 kişi hayatını kaybetmiştir.⁴³ El Kaide'nin Mükella şehrinde Cumhuriyet Muhafızlarını hedef alan intihar saldırısının ardından ordunun başlattığı operasyonda 5 El Kaide militanı öldürülmüş, Zenzibar şehrinde de örgütün hücre evlerine yönelik bir bombardıman gerçekleştirilmiştir.⁴⁴

Mart ayında Abyan vilayetinin Zenzibar şehrinde El Kaide'nin eylemlerinde bir artış söz konusu olmuştur. Örgüt'ün, daha önce askeri birliklerin kontrol altına aldığı bölgeyi tekrar ele geçirmek üzere saldırılarını yoğunlaştırmıştır. Bu çerçevede, Abyan vilayetinde Mart ayının ilk günlerinde yaşanan çatışmalarda 78 asker ve 25 militan hayatını kaybetmiştir. Ordunun hazırlıksız yakalanması ve çok sayıda kayıp vermesi ise Yemen'de eleştiri konusu olmuştur.⁴⁵ Bu saldırıyla El Kaide, Yemen'deki yeni yönetimle de çatışma halinde olacağının sinyallerini vermiştir. Diğer taraftan Yemen ordusunun El Kaide ile mücadelede Amerika ile ortak hareket etmesi, Örgüt'ün Yemen hükümetini Amerikan yanlısı olmakla suçlayarak kendisine taraftar bulmasına zemin hazırlamıştır.⁴⁶

Aynı günlerde Yemen ordusuyla El Kaide arasında çatışmaların yaşandığı bir diğer şehir de Bayda olmuştur. Bayda şehri yakınlarında düzenlenen hava saldırısında aralarında bazı örgüt liderlerinin de bulunduğu 10⁴⁷ ve şehrin yakınlarındaki dağlık bölgede El Kaide grubuna ait mevzilere düzenlenen saldırıda da 27 militan öldürülmüştür.⁴⁸ Bu saldırılardan birkaç gün sonra da yine Yemen'in Bayda eyaletinde El Kaide militanlarının bir askeri mevziye bombalı araçla düzenledikleri saldırıda 3 asker hayatını kaybetmiştir.⁴⁹

Çatışmalar Nisan ayında da hız kesmeden devam etmiş ve Yemen'in güney bölgesinde, militanların bir askeri üsse saldırması sonucu her iki taraftan yaklaşık 30 kişi yaşamını yitirmiştir. Militanların saldırısını müteakip hükümet güçlerinin gerçekleştirdiği ve 3 gün süren saldırı sonucu el-Rahha'daki El Kaide üssü ordu tarafından ele geçirilmiş ve 40 dolayında El Kaide militanı öldürülmüştür.⁵⁰

Yine Nisan'ın ilk yarısında Ensar el-Şeria militanları Loder şehrinin hemen dışındaki karakola saldırı gerçekleştirmiştir. Bu saldırıya askerlerin top ve tüfikle karşılık vermesi üzerine çıkan çatışma 3 saat sürmüştür. Yaşanan çatışmada 4 asker, 10 militan ve 2 aşiret üyesi yaşamını yitirmiştir.⁵¹ Birkaç gün sonra Loder şehrinde tekrarlanan çatışmalarda 7 kişi daha hayatını kaybetmiştir. Loder şehrinde yaşanan tüm bu çatışmaların arkasında El Kaide'nin iki vilayeti birbirine bağlayan güzergâhta bulunması dolayısıyla çok stratejik bir konuma sahip olan Loder şehrinin kontrolünü ele geçirme isteği yatmaktadır. Sivillerin kendilerini korumak için silahlандığı Loder'de bir hafta boyunca yaşanan çatışmalarda 200 kadar militan ve 20 sivil hayatını kaybetmiştir.⁵² Loder'de başlayan çatışmalar komşu Mudia şehrine de sıçramıştır. Bu iki şehrin militanların eline geçmesi, Abyan bölgesinin tamamının El Kaide'nin hâkimiyetine girmesi anlamına gelmektedir.⁵³

Bir yandan Loder tüm bu çekişmelere sahne olurken, diğer yandan ülkenin farklı bölgelerinde İslamci militanlarla ordu arasında şiddetli çatışmalar yaşanmaktadır. İslamci militanlar 9 Nisan'da Sana'ya 300 km mesafede bir kontrol noktasına düzenledikleri saldırıda bol miktarda silah ve cephanenin yanında 4 adet tank ele geçirmiştir. Bu saldırının ardından Yemen ordusuna ait uçaklarla gerçekleştirilen operasyonlarda bu tanklardan biri imha edilmiştir. Saldırının El Kaide'ye yakın Ensar el-Şeria üyelerince gerçekleştirildiği ileri sürülmüştür.⁵⁴

Milli Birlik Günü kutlamalarından bir gün önce, 21 Mayıs'ta, tören provalarının yapıldığı Sebin Meydanı'na, üzerinde askeri üniforma ile gelen bir saldırgan, yürüyüş yapan askerlerin yanına giderek üzerindeki bombayı patlatmıştır. Sana'nın Sebin Meydanı'nda meydana gelen bu saldırıyı da Ensar el-Şeria örgütü üstlenmiştir. Saldırı, Abyan vilayetinin son bir yıldır El Kaide'nin bir kolu olan Ensar el-Şeria örgütü tarafından kontrol edilen Jaar şehrinde, El Kaide'ye yönelik 10 gün önce başlatılan askeri operasyonu takiben gerçekleşmiştir. Saldırıda 100 kişi hayatını kaybederken, 300 kişi de yaralanmıştır.⁵⁵ Saldırının ardından Cumhurbaşkanı Abdurabbu Mansur Hadi, ikisi eski Cumhurbaşkanı Ali Abdullah Salih'in yeğenleri olan 4 üst dü-

zey generali görevden almıştır.⁵⁶ Kuzey ve Güney Yemen'in birleşmesinin 22. yıldönümü dolayısıyla düzenlenen Milli Birlik Günü Kutlamaları ise, prova çalışmalarının kana bulanması nedeniyle matem havasında geçmiştir. Tören, patlamanın gerçekleştiği Sebin Meydanı'ndan Hava Kuvvetleri Akademisi'ne alınmış ve güvenlik gerekçesiyle törene yalnızca askeri okul öğrencileri katılmıştır. Töreni Cumhurbaşkanı Hadi ve diğer yetkililer kursun geçirmez camın arkasından izlemişlerdir.⁵⁷ BM Güvenlik Konseyi de, Yemen'de düzenlenen ve 100 kadar kişinin ölümüne neden olan intihar saldırısını şiddetle kınamıştır.⁵⁸

El Kaide'nin Mayıs ayındaki kanlı saldırılarının ardından militanlara karşı daha etkili mücadele yürütmeye çalışan Yemen ordusu Haziran ayında ülkenin güneyinde El Kaide kontrolündeki Abyan vilayetinin tekrar geri alınması için geniş çaplı operasyonlar başlatmıştır. Bu kapsamda Abyan'da bulunan Jaar şehri, gece El Kaide militanlarıyla şiddetli çatışmalara giren ordu tarafından denetim altına alınmıştır. Kent bir yılı aşkın zamandır, Ensar el-Şeria grubunun kontrolü altındaydı.⁵⁹ Jaar şehrinin ardından El Kaide'nin kalesi olarak bilinen ve Mayıs 2011'den beri örgütün kontrolünde olan Abyan'ın başkenti Zenzibar şehri de bu operasyonlar neticesinde Yemen ordusunun denetimine geçmiştir.⁶⁰ 12 Mayıs'tan itibaren Yemen ordusunun El Kaide'ye karşı operasyonlarını yoğunlaştırması sonucu 13 Haziran itibarıyla Jaar ve Zenzibar şehirlerinin denetimi orduya geçmiştir. Yaşanan çatışmaların ardından Jaar'dan kaçan bazı militanlar Azzan kasabasına sığınmıştır. Bunu müteakip Yemen ordusunun, Azzan'a düzenlediği hava saldırısında 9 El Kaide militanı daha öldürülmüştür.⁶¹

Yemen Savunma Bakanlığı, El Kaide'nin Abyan'daki hâkimiyetine son verildiğini bildirirken Dışişleri Bakanı el-Kırbi de, "El Kaide örgütüne üye militanların sınırı geçerek Umman'a geçtiği" yönündeki haberi doğrulamıştır. Abyan'da militanların bölgeye döşediği mayınlar nedeniyle pek çok kişi hayatını kaybetmişti ve mayınlar sebebiyle bölgede yaşayan halk evlerini terk etmiş, çadırlara sığınmışlardı. Yemen Başbakanı Muhammed Selim Basindva da mayın ekiplerinin sayısının artırılacağını ve bu çerçevede Körfez ülkelerinden mayın imha ekiplerinin getirileceğini belirtmiştir.⁶² Fakat Yemen'de huzurun sağlanması pek de kolay görünmemektedir. Çünkü yaşanan çatışmalar nedeniyle pek çok militan ve asker hayatını kaybetmişti ve El Kaide elinde bulundurduğu birçok mevzii ve elemanını kaybetmişti. Bunun üzerine Yemen'deki İslamcı gruplar da, ordunun kendilerine karşı yapmış oldukları operasyonların intikamını almak için saldırı düzenleyecekleri tehdidinde bulunmuşlardır.⁶³ İslamcı grupların açıkça saldırı düzenleyeceklerini ilan etmesi de Yemen'de iç istikrarın sağlanmasının bir hayli zor olacağını göstermektedir.

El Kaide ile Yemen ordusu arasında cereyan eden bir savaşa sahne olan 2012 yılı içerisinde her iki taraf da yüzlerce kayıp vermiştir: Ordu tarafından verilen kayıplar arasında generaller bulunurken, El Kaide tarafından da zaman zaman örgütün önde gelenleri hayatını kaybetmiştir. Bu savaşta ABD, Yemen ordusuna çeşitli şekillerde destekte bulunmuştur. Bu destekler içe-

risinde, maddi yardımlar ve askeri eğitimler bulunmakla birlikte, pek çok tartışmaya neden olmasının yanında insansız hava araçlarıyla gerçekleştirilen saldırılar da önemli bir yer teşkil etmiştir. ABD, Yemen'deki El Kaide ile mücadelede bu yola sıklıkla başvurmuştur fakat bu saldırılarda El Kaide militanlarının yanında sivillerin de hayatını kaybetmesi, ABD karşıtı bir tepkinin doğmasına neden olmuştur.⁶⁴

Uluslararası Af Örgütü de, Yemen'e ilişkin olarak hazırladığı raporda Yemen hükümetiyle Ensar el-Şeria arasında çatışmaların yaşandığı Abyan vilayetinde, bir insan hakları felaketinin yaşandığını ileri sürmüştür. Militanların bölgede yargısız infaz, uzuv kesme gibi ihlaller gerçekleştirdiğini belirten örgüt, Yemen hükümetinin de militanları bölgeden çıkarmak için sivillerin ölümüne yol açan uygunsuz silahlar kullanmasını eleştirmiştir. Raporda, hava saldırılarında ABD tarafından kullanılan insansız hava araçlarına da değinilmiş, ayrıca çatışmalar nedeniyle 250 bin kişinin evini terk ettiği ve Ensar el-Şeria örgütünün geri dönme tehlikesinin bulunduğu ifade edilmiştir.⁶⁵

Yemen Ekonomisi

Yemen'in 2012 yılına ilişkin ekonomik verilerine genel bir bakışla başlamak faydalı olacaktır. Yemen ekonomisinin % 7.9'u tarıma, % 40.6'sı sanayiye ve % 51.5'i de hizmet sektörüne dayanmaktadır. 2012 yılı kamu geliri 7.63 milyar dolar, kamu harcamaları da 12.01 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Kamu geliri, gayrisafi yurtiçi hasılanın % 21'i kadar, bütçe açığı % 12'si kadar ve kamu borçları ise % 42.5'i kadardır. Yemen'in 2012 yılı enflasyon oranı da % 11.4 düzeyinde gerçekleşmiştir. Yemen'in tarımsal ürünleri tahıl, meyve, sebze, bakliyat, kahve, yün, süt ürünleri, mandıra ve kümes hayvanları ve balık şeklinde sayılabilir. Sanayi üretimi ise ham petrol üretimi ve rafinesi, küçük ölçekli yün tekstili ve deri eşya üretimi, gıda işleme, el sanatları, küçük ölçekli alüminyum üretimi, çimento, ticari gemi tamiri ve doğalgaz üretimi alanlarından müteşekkildir. Yemen 2012 yılında 7.958 milyar dolar ihracat, 8.893 milyar dolar da ithalat gerçekleştirmiştir. İhracat ürünleri, ham petrol, kahve, balık ve doğalgaz iken, ithalat ürünleri ise yiyecek, canlı hayvan, makine, ekipman ve kimyasal ürünlerdir. İhracatının % 29.5'i Çin'e, % 13.4'ü Tayland'a, % 10.6'sı Güney Kore'ye, % 7.5'i Hindistan'a, % 6'sı Japonya'ya, % 5.8'i ABD'ye ve % 4.7'si Birleşik Arap Emirliklerine yapılmaktadır. İthalatının da % 18.8'i Birleşik Arap Emirliklerinden, % 11.8'i Çin'den, % 8.9'u Suudi Arabistan'dan, % 6.6'sı Kuveyt'ten, % 6.5'i Hindistan'dan, % 4.7'si Fransa'dan ve % 4.2'si de ABD'den yapılmaktadır.⁶⁶ Her ne kadar Yemen ekonomisine dair ortaya koyulan bu rakamlar belirli düzeyde bir kanaat oluştursa da Yemen'de hüküm süren iktisadi duruma yeterince açıklık getirmemektedir. Çünkü Yemen ekonomisi son yıllarda siyasi meselelerden, toplumsal çalkantılardan ve silahlı çatışmalardan çok fazla etkilenmiştir.

İktidar boşluğu ve istikrarsızlık içerisinde bir yıl geçiren Yemen'in, ekonomisi de bu gelişmelerden olumsuz etkilenmiş ve bu süreç içerisinde hem

merkezi yönetim hem de Yemen halkı ekonomik yardıma muhtaç bir duruma sürüklenmiştir. Yemen önceki yıllarda da diğer ülkelerden ekonomik yardım almış olsa da, bu yardımlar 2012 yılındaki yardımlar kadar hayati önemi haiz olmamıştır. Diğer yandan Yemen’de petrolün azalması, su kaynaklarının yetersizliği, gıda fiyatlarının yükselmesi, yetersiz beslenme ve işsizliğin artması gibi sorunlar ekonomiyi zora sokan konular olarak öne çıkmıştır. Bu gibi sorunlarla yüzleşen Yemen halkı zaman zaman greve gitmiştir fakat kendisi de ekonomik darboğazdan geçen merkezi yönetimin bu grevlere olumlu cevap verememesi nedeniyle grevler Yemen ekonomisini daha da zor duruma sokmuştur.

Yemen’de yetersiz beslenme sonucu ölen çocuklarla ilgili kesin bir istatistik bulunmamasıyla birlikte buna ilişkin çeşitli tahminler de ortaya konulmaktadır. Örneğin, Hüdeyda şehrinde her 5 çocuktan 3’ünün beslenme eksikliğinden kaynaklanan sağlık sorunları yaşadığı düşünülmektedir. Bu rakam, BM standartlarında acil durum çağrısı gerektiren düzeyin 2 katı seviyesindedir. BM’nin yaptığı tahminlere göre 267 bin Yemenli çocuk açlık tehlikesini ölümcül boyutlarda yaşamaktadır ve her gece 10 milyon Yemenli açken uyumaya çalışmaktadır. BM’ye göre artan gıda fiyatları, ağır su sıkıntısı, yerel yönetim krizleri ve devletin zayıflığı, Yemen’de yaşanan sorunun sebeplerinden bazıları olarak görülmektedir.⁶⁷

Yemen’de meydana gelen grevlerin ise sıklıkla kamu çalışanları tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu durum, Yemen yönetiminin ekonomik bakımdan içine düştüğü darboğazın da bir göstergesidir. Uluslararası Sana Havaalanı’nda çalışan askerler de maaşlarını alamadıkları için Ocak ayında böyle bir grev başlatmış ve havaalanını inişlere kapatmıştır.⁶⁸ Bu tür olaylar Yemen ekonomisinin içinde bulunduğu zor durumu daha da derinleştirmiştir. Yemen ekonomisini olumsuz etkileyen en temel sorunlardan biri de petrol boru hatlarına yönelik sabotaj faaliyetleri olmuştur. Ülkenin doğu bölgesindeki petrol boru hatlarına 2012 yılında gerçekleştirilen saldırıların Yemen ekonomisine maliyeti 1 milyar doların üzerinde olmuştur.⁶⁹

Dış Politika

Suudi Arabistan ile İlişkiler

Bunca ekonomik sorunla yüz yüze kalan Yemen için dış yardımlar hayati önem taşır hale gelmiştir. Bu tür yardımlarda başı çeken ülkenin Suudi Arabistan olduğu görülmektedir ki, bu durumun pek çok gerekçesi bulunmaktadır. Öncelikle Yemen, Suudi Arabistan ile komşudur ve yaşadığı ekonomik sorunlar Yemen’deki siyasi istikrarı da olumsuz etkilemektedir. El Kaide’nin de Yemen’de böyle bir istikrarsızlık ortamından faydalanarak etkinliğini artırdığı düşünüldüğünde, Yemen’in çeşitli çatışmaların yaşandığı ve bunların etrafa yayıldığı bir zemin haline gelmesi muhtemeldir. Dolayısıyla bu çatışmalar öncelikle komşu ülkeleri etkileyecek ve onlar için de birer sorun haline gelecektir. Örneğin, Mart ayı içerisinde Aden’de Suudi Arabistan’ın Yemen’de

bulunan konsolos yardımcısı Abdullah el-Halidi arabasına binmek üzereyken silahlı kişilerce başka bir araca bindirilerek kaçırılmıştır. Hatta bu olay, Suudi Arabistan'ın 2 ay boyunca Yemen'in petrol ihtiyacını karşılayacağı yönündeki açıklamasının akabinde gerçekleşmiştir.⁷⁰ Kasım ayında Sana'da bir Suudi diplomatın aracının taranması sonucu diplomat ve koruması hayatını kaybetmiştir.⁷¹ Meydana gelen bu hadiseler Yemen'de yaygınlaşan şiddet olaylarının Yemen'in komşusu Suudi Arabistan'ı da ne derecede etkilediğini ortaya koymaktadır. Diğer yandan Kızıl Deniz'in çıkışlarından birisi olan Babül Mendep Boğazı'nın bir yakasında bulunuyor olması Yemen'i önemli bir geçiş güzergâhı olarak konumlandırmaktadır. Bu boğazın güvenliğinin de Suudi Arabistan'ı yakından ilgilendirmesi olağandır.

Suudi Arabistan Yemen'de istikrarın sağlanmasına yönelik çeşitli girişimlerde bulunmuştur. Bunlardan biri de Mayıs ayında gerçekleştirilen bir uluslararası konferanstır ki, burada Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı Suud el-Faysal'ın önemli açıklamaları olmuştur. Bakan, politik istikrarsızlığın yaşandığı ve insani felaket riskiyle karşı karşıya bulunan Yemen'e 3.25 milyar dolar yardımda bulunma sözü vermiştir. Bakan ayrıca, yardımın Yemen'de istikrarı sağlama amacıyla verileceğini ve kalkınma projelerinde kullanılacağını da belirtmiştir.⁷² Riyad'da güvenlik konuları üzerine gerçekleştirilen bu konferansın hemen öncesinde yedi ayrı uluslararası yardım kuruluşu ortak bir açıklamada bulunmuştur. Bu açıklamada, Yemen nüfusunun % 44'ünün, yani 10 milyon Yemenlinin gıda sıkıntısı çektiği ve bunun 5 milyonunun derhal yardıma ihtiyaç duyduğu bildirilmiştir. Açıklamada, sadece güvenlik durumuna ve El Kaide tehdidine değil, ayrıca bu soruna da yoğunlaşılması çağrısında bulunulmuştur.⁷³

Ekonomik yardımlardan başka Suudi Arabistan'ın Yemen'e yönelik istihbarat kapsamında da destekleri olmuştur. Suudi Arabistan istihbaratı için çalışan bir ajan Yemen'deki El Kaide hüccesine sızmayı başarmış ve kendisini bir Amerikan uçağında havaya uçurmak istediğine Örgüt'ü ikna etmiştir. Daha sonra ajan kendisine verilen bombayı Suudi istihbaratına teslim etmiştir. Bombayı inceleyen FBI uzmanlarına göre, bomba havaalanı güvenliğini atlatmak için özel olarak tasarlanmıştı. Bu çerçevede FBI Başkanı'nun ABD Kongresinde yaptığı konuşmada, Arap yarımadasının ABD'ye en çok terörist tehdit oluşturan bölge olduğu ifade edilmiştir. Pentagon ayrıca Yemen'e ordu eğitmenleri yolladıklarını ve bu kişilerin El Kaide'ye karşı savaşan askerleri eğiteceğini açıklamıştır.⁷⁴

ABD ile İlişkiler

Temmuz ayı içerisinde Yemen İçişleri Bakanlığı, ülkede faaliyet gösteren bir casusluk ağının çökertildiğini, casusluk hüccesinin faaliyet alanının Afrika Boynuzu ve çevresinin olduğunu, operasyon merkezinin ise Sana olduğunu açıklamıştır. Ayrıca İran Devrim Muhafızları'nın eski bir komutanının da hüccenin başında olduğu öne sürülmüştür. Bu gelişmeler üzerine Cumhur-

başkanı Hadi, İran'ın müdahalelerini sürdürmesi durumunda bunun bedelini ödeyeceği ve dünya önünde rezil olacağı uyarısında bulunmuştur. Buna benzer açıklamalar, önceki aylarda ülkedeki ABD Büyükelçisi tarafından da dile getirilmiştir. Büyükelçi, Yemen'in kuzeyinde hükümete karşı silahlı isyana girişen Şiiler ile güneydeki ayrılıkçı gruplara İran'ın destek verdiğini öne sürmüştür. İran'ın bu eylemleriyle Suudi Arabistan'ın Yemen üzerindeki nüfuzunu baltalamaya çalıştığını iddia etmiştir. İran ise, büyükelçinin açıklamasına tepki göstererek Yemen'in içişlerine karışanın Tahran olmadığını, bunun Washington olduğunu öne sürmüştür ki, bu görüş, Yemenliler arasında da taraftar bulmaktadır. Yemen hükümetinden sık sık "biz" diye söz eden büyükelçi, bazı muhalif eylemcilerce "bir sömürge yöneticisi" gibi davranmakla eleştirilmiştir.⁷⁵

Bu gelişmelerin akabinde Yemen Devlet Başkanı Hadi, Bağlantısızlar Hareketi'nin Ağustos ayında Tahran'da yapılacak zirvesine kendisini davet etmek üzere Sana'ya gelen İranlı temsilciyi kabul etmemiştir. Yemen resmi haber ajansı Saba'ya göre, 18 Temmuz'da Yemen'de İran Devrim Muhafızları'nın eski komutanlarından birinin liderliğinde bir ajan hücresi ortaya çıkarılmış ve bunun üzerine Hadi, İran'dan Yemen'in içişlerine karışmamasını istemiştir. İranlı yetkililerse, Yemen'in bağımsızlığına saygı duyduklarını ifade etmişlerdir.⁷⁶

Yemen'de hükümet ile ABD arasındaki bu yakınlaşmaya rağmen toplumda söz konusu olan genel eğilim ABD karşıtlığı yönünde olmuştur. Bunda ABD tarafından insansız hava araçlarıyla düzenlenen saldırılarda ölen sivillerin meydana getirdiği infialin yanında Eylül ayında ABD'de çekilen bir film de etkili olmuştur. Arap Baharı neticesinde iktidar değişikliklerinin yaşandığı Libya, Mısır ve Yemen'de, ABD'de çekilen ve Hz. Muhammed'e hakaretler içeren "Müslümanların Masumiyeti" filmine karşı gösteriler düzenlenmiştir. Gösterilerde ABD Büyükelçilikleri saldırıların ana hedefi olmuş ve zaman zaman kanlı çatışmalar da yaşanmıştır.⁷⁷ Bu saldırılar, İslamcı hareketlerin iktidara gelmesine yol açan ABD politikalarının sorgulanmasına da neden olmuştur. Yemen'deki gösteride, Sana'da bulunan ABD Büyükelçilik binasına göstericilerin ulaşmasını engellemek için güvenlik güçleri havaya ateş açmak ve panzerle su sıkılmak zorunda kalmıştır. Gösteriler nedeniyle konsolosluk faaliyetleri 2 hafta süreyle durdurulmuş, Yemen'deki Amerikan vatandaşlarına da güvenlik gerekçesiyle Yemen'i terk etme çağrısında bulunulmuştur.⁷⁸ Fakat ABD Büyükelçiliği'ne yönelik saldırılar yalnızca öfkeli Yemenlilerden gelmemiştir. Ekim ayında ABD'nin Sana Büyükelçiliği'nde çalışan güvenlik görevlisi, Büyükelçilikten ayrıldığı sırada aracına yaklaşan maskeli ve motosikletli kişiler tarafından açılan ateş sonucu hayatını kaybetmiştir. Saldırı ABD'nin Yemen hükümetiyle işbirliği içinde El Kaide'ye karşı yürüttüğü operasyonların akabinde meydana gelmesinden dolayı saldırının arkasında El Kaide'nin olduğu tahmin edilmektedir. ABD'nin Yemen hükümetiyle birlikte yürüttüğü operasyonlar sonucu ülkenin güneyinde bulunan örgüte ait çok sayıda hücrenin çökertilmesi ve bunun üzerine Örgüt'ün büyük şehirlerde suikastler dü-

zenlemeye başlaması, ABD Büyükelçiliği önünde gerçekleştirilen saldırının El Kaide tarafından yapıldığı iddiasını güçlendirmektedir.⁷⁹

Diğer taraftan ABD'nin El Kaide ile savaşta kullandığı insansız hava araçları tartışmalara neden olmaktadır. Ekim 2011'deki hava saldırısında El Kaide'nin Yemen'deki liderlerinden biri olduğu düşünülen Enver el-Evlaki ile oğulları Abdurrahman ve Samir Han'ın öldürüldüğü insansız hava aracı saldırısı bir davaya konu olmuştur. Amerikan vatandaşı olan bu üç kişinin öldürüldüğü operasyonun Amerikan vatandaşlarına “bireyin hukuki süreçlerden yararlandırılmaksızın yaşam hakkından mahrum edilemeyeceği” güvenesi veren temel anayasal hakları ihlal ettiği iddia edilmektedir.⁸⁰

ABD, insansız hava araçlarıyla gerçekleştirilen saldırıları teyit etmemektedir, fakat 2012'nin son haftasında bu şekilde 4 saldırının gerçekleştiği tahmin edilmektedir. Bu saldırılardan birinde insansız hava araçlarının Bayda şehrinde bir araca gerçekleştirdiği saldırıda 3 El Kaide üyesi öldürülmüştür. Söz konusu saldırıdaki araç ve içindikiler tamamen küle dönmüştür. Hükümet, tanınmaz bir halde olmalarına karşın öldürülenlerin El Kaide militanları olduklarını iddia etmektedir. Yemen, Arap yarımadasında El Kaide'nin en kuvvetli olduğu yer olarak görülmektedir ve Amerikan ordusu, militanları ülkeden çıkarmaya çalışan Yemen hükümetine destek sağlamaktadır.⁸¹

Türkiye ile İlişkiler

Yemen-Türkiye ilişkilerinde 2012 yılında temelde iki gelişme öne çıkmıştır. Bunlardan biri Türk Dışişleri Bakanı'nın Yemen'e gerçekleştirdiği ziyaret, diğeri de Yemen'de demirleyen Türk gemisinde bisküvi kutularında ortaya çıkan silahlara ilişkin gerilim olmuştur. Bunlar kadar öne çıkmamakla birlikte, Nobel Barış Ödüllü Yemenli gazeteci-aktivist Tevekkül Karman'ın İstanbul ve Ankara'da tedavi görmekte olan Yemenli hastaları ziyaret etmesi ve Türk halkına minnettar olduklarını belirtmesi de iki ülke arasındaki olumlu gelişmelerden biri olarak sayılabilir.⁸² Diğer taraftan Aden'den Mükella'ya gitmekte olan bir otobüs 12 Eylül'de silahlı aşiret üyelerince durdurulmuş ve otobüsün Türk Şoförü kaçırılmıştır. Yapılan pazarlıklar sonucu, daha önce hükümet güçlerince tutuklanan bir aşiret üyesinin serbest bırakılması karşılığında Türk şoförün serbest bırakılmasıyla sorun barışçıl yollarla çözülmüştür.⁸³

İki ülke arasında 2012 yılında gerçekleşen en önemli resmi temas, Türk Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu'nun 20 Ekim'de Yemen'e gerçekleştirdiği ziyaret olmuştur. Dışişleri Bakanı Davutoğlu, Başbakan Erdoğan'ın kızı Sümeyye Erdoğan'ı da yanına alarak Yemen'e resmi bir ziyarette bulunmuştur. Davutoğlu ve Erdoğan'ı, Yemen Dışişleri Bakanı Ebubekir el-Kırbi karşılamıştır. Davutoğlu daha sonra Cumhurbaşkanlığı Sarayı'na giderek Devlet Başkanı Abdurabbu Mansur Hadi ile görüşmüştür. Davutoğlu'nun Yemen Başbakanı Basindva ile görüşmesinde Basindva, “Buradaki bazı insanlar bana Yemen'in Erdoğan'ı diyor. Bundan gurur duyduğumu söylüyorum” ifadelerinde bulunmuştur.⁸⁴ Ziyaret kapsamında 150 dolayında işadama Yemen iş çevreleriyle

temaslarda bulunmuştur. Davutoğlu, ayrıca el-Kırbi ile düzenlediği ortak basın toplantısında KİK girişiminin ikinci ayağı olan diyalog sürecine verdiği ehemmiyeti belirtmiş ve TİKA'nın Sana'daki Program Koordinasyon Ofisi'nin açılışında da, Yemen ile ekonomik ilişkilerin daha iyi seviyelere getirilmesini istediğini ifade etmiştir.⁸⁵

Bakan Davutoğlu'nun Yemen'e gerçekleştirdiği bu ziyaret İran'da da ilgiyle izlenmiş ve farklı değerlendirmelere konu olmuştur. Fars Haber Ajansı, Davutoğlu'nun Yemen ziyaretinde Özgür Suriye Ordusu için üs ve silah temini istediğini; Sana yönetiminin ise henüz bu taleplere cevap vermediğini ileri sürmüştür. Bu haberler üzerine Türk Dışişleri Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada bu haberler yalanlanmış, ziyaret amacının yalnızca Yemen'deki demokratik geçiş sürecine olan desteğin ifade edilmesi olduğu belirtilmiştir.⁸⁶

Türk Dışişleri Bakanı'nın bu ziyaretinden kısa zaman sonra bisküvi kutularından çıkan silah meselesi iki ülke ilişkilerinde gerilime neden olmuştur. Yemen'in resmi haber ajansı Saba, Aden Körfezi'ndeki serbest ticaret bölgesinde gümrük memurlarının, Türkiye'den gelen bir ticari gemiden indirilen konteynırda Türk yapımı silahların bisküvi kutularından çıktığı ifade edilmiştir.⁸⁷ Bu gelişmeler üzerine açıklama yapan Türkiye Gümrük ve Ticaret Bakanı Hayati Yazıcı, Yemen'de bisküvi kutularından çıkan silahların Mersin gümrüğünde kırmızı hat uygulamasından geçirildiğini ifade etmiştir. Gümrükte malların, yiyecek ve gıda maddesi olarak beyan edildiğini, silah olarak beyan edilmediğini belirtmiştir. Kırmızı hat uygulamasının yapılmış olmasına rağmen böyle bir durumun ortaya çıkmasının zafiyet olduğunu kabul eden Bakan, konuya ilişkin soruşturma yapılacağını ifade etmiştir.⁸⁸

Yapılan incelemeler sonucunda Gümrük ve Ticaret Bakanı Hayati Yazıcı'nın yaptığı açıklamada, Yemen'de bisküvi kutularından silah çıkan Türk gemisinin Mısır ve Suudi Arabistan'a da uğrayarak ring yapmak suretiyle çalışan bir gemi olduğu ve Yemen'de içinden silah çıkan konteynırın Mısır ve Suudi Arabistan'da indirilmiş olduğu ifade edilmiştir. Bakan, varış yeri Yemen olarak gözüken konteynırın neden Mısır ve Suudi Arabistan'da indirildiğini araştırdıklarını da açıklamalarına eklemiştir.⁸⁹ Bu gelişmelerin ardından Yemen'deki bazı basın-yayın organlarında, Yemen'in Hüdeyda yolu üzerinde bulunan Hais kenti girişinde yapılan araç kontrollerinde 67 kutu içerisinde Türkiye menşeli yaklaşık yedi bin adet tabanca ele geçirildiğine dair haberler yer almıştır. Türk Dışişleri Bakanlığı ise konuya ilişkin incelemelerin başlatıldığına dair açıklamalarda bulunmuştur.⁹⁰ 2011 yılında benzer bir olayın gerçekleştiği düşünüldüğünde bu konunun Yemen'de gündemi çokça işgal etmiş olması anlaşılmaktadır. Öyle ki, senenin son günlerinde Yemen milletvekili Muhammed Moşli el-Radhi, Türkiye'den Yemen'e silah kaçırıldığı haberlerine atfen Ankara ile diplomatik ilişkilerin kesilmesini istemiştir. Bir diğer milletvekili Abdullah el-Miklafi de Türkiye, İran ve ABD'yi Yemen'de karışıklık yaratmakla suçlayarak, bu üç ülkeyi "terör üçgeni" olarak nitelendirmiştir.⁹¹

Sonuç

El Kaide, Yemen’de denetim kurduğu pek çok bölgeyi 2012 yılında gerçekleştirilen operasyonlar neticesinde Yemen yönetimine terk etmek zorunda kalsa da Örgüt, Yemen’de halen etkin bir güç olarak varlığını sürdürmektedir. İlerleyen senelerde de Yemen hükümetinin ABD yönetimiyle ittifak halinde El Kaide ile mücadele ettiğini görmek olasıdır. ABD’nin Yemen’e fazlaca müdahil olması ise, İran başta olmak üzere başka ülkelerin eleştirilerine olanak sağlamakla beraber, El Kaide’nin Yemen’de taraftar bulmasını da kolaylaştırmaktadır. Dolayısıyla El Kaide’ye karşı galibiyetin yalnızca askeri operasyonlarla sağlanamayacağı, aynı zamanda siyasi istikrarın da elzem olduğu açıktır. Pek çok farklı grubun çekişme halinde olduğu Yemen’de siyasi istikrarın sağlanması kısa vadede gerçekleşemeyecek bir hedef olarak gözüксе de, bu yönde bir ilerlemenin işaretleri 2012 yılındaki gelişmelerde görülmektedir.

Yeni Cumhurbaşkanı Hadi’nin, öncelikli olarak devletin merkezinde otorite tesis etmeye dönük hareket ettiği açıktır. Sana’da hükümet güçleri ile aşiretler arasındaki çatışmalara son vermeye dönük atılan adımlar ve ordu da Salih’e yakın isimlerin etkinliğinin kınlanması bu yöndeki çabalar olarak sayılabilir. Elbette siyasi istikrarın ekonomik gelişme olmaksızın hayata geçirilebilmesi son derece güçtür. Dolayısıyla ilerleyen yıllarda ekonomik sorunların Yemen ajandasında öncelikli konular arasında yer alması beklenmektedir. Sonuç olarak Yemen’de iktidarın tesisine yönelik çabalar ve El Kaide ile mücadele bir süre daha gündemi büyük ölçüde şekillendirecektir. Bu süreçte güvenlik sorunları çerçevesinde çatışmaların ve suikastların de olağan havadisler olarak Yemen’de sıkça görülmesi öngörülmektedir.

Kronoloji

- **9 Ocak** KİK Barış Planı çerçevesinde Salih'e, ailesine ve Salih'in iktidarı döneminde görev yapmış önde gelen siyasetçi ve bürokratlara yargı muafiyeti sağlayan kanun tasarısı Yemen hükümeti tarafından onaylandı.
- **10 Ocak** Hüdeyda şehrinde başlayan "Haysiyet Yürüyüşü", Yemen hükümetinin yargı muafiyeti kanununu onayladığı günün ertesinde Sana'ya ulaştı. Rejim karşıtı göstericilerin katıldığı yürüyüşte Salih'in yargılanması yönünde sloganlar atıldı.
- **16 Ocak** Sana'ya çok yakın mesafede bulunan Radda şehri El Kaide militanları tarafından ele geçirildi. Şehirdeki hapisanede bulunan 200 kadar militan serbest bırakıldı.
- **21 Ocak** Yargı muafiyeti kanun tasarısı Yemen Meclisi tarafından onaylandı. Meclis aynı gün, Cumhurbaşkanlığı seçimlerine Hadi'nin tek aday olarak katılmasını da kabul etti.
- **22 Ocak** Salih tedavi olmak için ABD'ye gitmek üzere Yemen'den ayrıldı. Cumhurbaşkanlığı devir teslim töreni nedeniyle Yemen'e döneceğini de belirtti.
- **20 Şubat** Seçimlere bir gün kala Aden şehrinde bir oy merkezine bombalı saldırı düzenlendi, patlamanın ardından da silahlı çatışma yaşandı.
- **21 Şubat:** Cumhurbaşkanlığı seçimi yapıldı, seçimin tek adayı Abdurabbu Mansur Hadi oyların % 99'unu alarak Cumhurbaşkanı seçildi.
- **25 Şubat** Mükella şehrinde bulunan Başkanlık Sarayı'na yönelik saldırıda 26 kişi hayatını kaybetti. Eski Cumhurbaşkanı Ali Abdullah Salih, tedavi amacıyla gittiği ABD'den Yemen'e döndü ve Cumhurbaşkanı seçilen Abdurabbu Mansur Hadi, görevi resmen devraldı.
- **22 Mart** Yemen donanması Abyan vilayetinde bulunan El Kaide mevzilerini bombaladı ve Zenzibar'da 29 militan öldürüldü.
- **26 Mart** Suudi Kralı Abdullah, Yemen'in 2 aylık petrol ihtiyacını karşılayacak düzeyde bir bağıшта bulunulması yönünde talimat verdi.
- **28 Mart** Yemen'in Aden şehrinde Suudi Arabistan'ın konsolos yardımcısı Abdullah el-Halidi arabasına binmek üzereyken silahlı kişilerce başka bir araca bindirilerek kaçırıldı.
- **Nisan** Nisan ayının ilk yarısında özellikle Abyan vilayetinde olmak üzere Yemen'in pek çok bölgesinde hükümet güçleriyle El Kaide arasında yaşanan şiddetli çatışmalarda yüzlerce Yemenli hayatını kaybetti.
- **22 Nisan** Devrik lider Salih'in akrabası olan General Muhammed Salih el-Ahmer Hava Kuvvetleri Komutanlığındaki görevini bıraktı.
- **26 Nisan** ABD'nin Ulusal Güvenlik Konseyi'nde CIA'in, kendisine Yemen'de insansız hava araçlarıyla kimliği tam olarak tespit edilemeyen şüphelilere ateş açma yetkisi veren tasarı onaylandı.

- **13 Mayıs** El Kaide'nin denetimindeki Abyan vilayetinde kontrolü tekrar geri almak üzere ordu operasyonlarında yoğunluk başladı.
- **21 Mayıs** Ulusal Birlik Günü tören provalarının yapıldığı Sebin Meydanı'na, üzerinde askeri üniforma ile gelen bir saldırgan, yürüyüş yapan askerlerin yanına giderek üzerindeki bombayı patlattı. Saldırı sonucu 100 kişi hayatını kaybederken yaklaşık 300 kişi de yaralandı.
- **22 Mayıs** Kuzey ve Güney Yemen'in birleşmesinin 22. yıldönümü dolayısıyla düzenlenen Milli Birlik Günü Kutlamaları Sebin Meydanı'ndan Hava Kuvvetleri Akademisi'ne alındı ve güvenlik gerekçesiyle törene yalnızca askeri okul öğrencileri katıldı. Töreni Cumhurbaşkanı Hadi ve diğer yetkililer kurşungeçirmez camın arkasından izlediler.
- **23 Mayıs** Suudi Arabistan, Yemen'e 3.25 milyar dolar yardımda bulunacağını açıkladı ve diğer ülkeleri de benzer adımlar atmaya çağırdı.
- **12 Haziran** 12 Mayıs'tan itibaren Yemen ordusunun El Kaide'ye karşı operasyonlarını yoğunlaştırması sonucu Abyan vilayetinde bulunan Zenzibar ve Jaar şehirleri tekrar ordu denetimine girdi.
- **18 Temmuz** Yemen'de İran Devrim Muhafızları'nın eski komutanlarından birinin liderliğinde bir ajan hücresi ortaya çıkarıldı ve bunun üzerine Hadi, İran'dan Yemen'in içişlerine karışmamasını istedi.
- **8-17 Temmuz** 10 gün arayla Taiz Merkez Hapishanesi Müdürü Albay Muhammed Naif'e yönelik suikast düzenlendi. İlkinden yara almadan kurtulan Naif ikinci suikast girişiminde yaşamını yitirdi.
- **18 Temmuz** Yemen'de İran Devrim Muhafızları'nın eski komutanlarından birinin liderliğinde bir ajan hücresi ortaya çıkarıldı.
- **31 Temmuz** Silahlı bir grup içişleri Bakanlığını ele geçirmek üzere Bakanlık binasını kuşatma altına aldı. Bakanlık kuşatan silahlı grupla İçişleri Bakanlığı çevresindeki hükümete bağlı güçler arasında çatışma yaşandı.
- **10 Ağustos** Yemen'in doğusundaki Hadramevt şehrinde aracına yönelik gerçekleştirilen bombalı saldırı sonucu General Ömer Barşid hayatını kaybetti.
- **17 Ağustos** Bombalı saldırı sonucu General Mansur Hatem hayatını kaybetti.
- **11 Eylül** Yemen Savunma Bakanı Tümgeneral Muhammed Nasır Ahmed'e karşı gerçekleştirilen suikast girişiminden Bakan yara almadan kurtulurken saldırı sonucu 14 kişi hayatını kaybetti, 20 kişi de yaralandı.
- **14 Eylül** ABD'de çekilen ve Hz. Muhammed'e hakaretler içeren Müslümanların Masumiyeti isimli filme karşı gösteriler düzenlendi. Gösterilerde ABD Büyükelçiliği saldırıların hedefi oldu.

- **20-21 Ekim** Türk Dışışleri Bakanı Davutoğlu, Başbakan Erdoğan'ın kızı Sümeyye Erdoğan'ı da yanına alarak Yemen'e resmi bir ziyarette bulundu. Davutoğlu bu ziyaret kapsamında Yemen Dışışleri Bakanı, Başbakanı ve Devlet Başkanıyla görüşmeler gerçekleştirdi.
- **4 Kasım** Aden Körfezi'ndeki serbest ticaret bölgesinde, Türkiye'den gelen bir ticari gemiden indirilen bisküvi kutularında Türk yapımı silahlar bulundu.
- **28 Kasım** Sana'da bir Suudi diplomatın aracının taranması sonucu diplomat ve koruması hayatını kaybetti.

Notlar

- 1 "Yemenis Protest against Immunity for Saleh", *Al Jazeera*, 22 Ocak 2012; "Yemen's Saleh Leaves for U.S., Opponents Protest", *Reuters*, 22 Ocak 2012; <http://www.nydailynews.com/news/world/protesters-yemen-demand-trial-president-ali-abdullah-saleh-article-1.999435>; <http://www.presstv.ir/detail/220752.html>; <http://www.thenews.com.pk/Todays-News-1-131722-Yemenis-protest-against-violence-Salehs-immunity>.
- 2 "Yemeni Dignity March Arrives in Sana'a", *PressTV*, 8 Ocak 2012.
- 3 Yemen hükümeti, KİK Barış Planı'nın imzalanmasının ardından bu plan çerçevesinde bir ulusal geçiş hükümeti biçiminde şekillenen, iktidar ve muhalefet partilerinin eşit temsil edildiği geçici bir hükümettir. Bu hükümet 21 Şubat 2012'de yapılan seçimleri gerçekleştirmek üzere 3 aylık bir süre için görevlendirilmiştir. Bkz: "Yemen Forms New Unity Government", *Al Jazeera*, 7 Aralık 2011; Devrik lider Salih'e ve 32 yıllık iktidarı sırasında görev yapmış tüm yetkililere yargı muafiyeti sağlayan kanun tasarısını onaylayan da bu hükümet olmuştur. Bkz: "Yemen Liderine Dokunulmazlık Zırhı", *BBC Türkçe*, 9 Ocak 2012.
- 4 "Yemen Cumhurbaşkanı Salih'in Dokunulmazlığı Onaylandı", *Hürriyet*, 09 Ocak 2012.
- 5 "Thousands Protest Against Saleh Immunity Law", *Gulf News*, 13 Ocak 2012.
- 6 "Yemen Liderine Yetki Devrine Karşılık Dokunulmazlık Hakkı", *BBC Türkçe*, 21 Ocak 2012.
- 7 "Yemen's President Saleh "Leaves Country" For Treatment", *BBC News*, 22 Ocak 2012; "Salih, Başkanlık Seçimlerine Kadar ABD'de Kalacak", *Hürriyet*, 26 Ocak 2012.
- 8 "One Killed, Six Hurt in Yemen Car Bomb Attack", *Gulf News*, 15 Şubat 2012.
- 9 "Yemen'de Seçim Öncesi Kan Aktı", *Hürriyet*, 20 Şubat 2012.
- 10 "Yemen'de Seçim Sandıklarında Şiddet", *BBC Türkçe*, 21 Şubat 2012.
- 11 "Yemen'de Çatışmalı Seçim", *CNN Türk*, 21 Şubat 2012.
- 12 "Yemen'de Kanlı Başlangıç", *Deutsche Welle Türkçe*, 25 Şubat 2012.
- 13 "Yemin Gününde Bombalı Saldırı", *Hürriyet*, 25 Şubat 2012.
- 14 "Yemen: "Ordu, Başkentte Çatışmaya Girdi""", *BBC Türkçe*, 14 Ağustos 2012.
- 15 "Rift Threatens Yemen Power Transfer Plan", *Al Arabiya*, 7 Ocak 2012.
- 16 "Salih: Arap Baharı Uluslara Yıkım ve Kaos Getirdi", *Hürriyet*, 22 Nisan 2012.
- 17 "Yemen Airport Closed Over Attack Threats", *Al Jazeera*, 08 Nisan 2012; "Yemen'de Hava Kuvvetleri Komutanı İsyan Etti", *Hürriyet*, 07 Nisan 2012.
- 18 "Eight Killed in Clashes Near Yemen Interior Ministry", *Gulf News*, 31 Temmuz 2012; "Yemen'de Bakanlık Çatışmaların Odağında", *BBC Türkçe*, 31 Temmuz 2012.
- 19 "Yemen İçişleri Bakanlığı Önünde Çatışma", *Hürriyet*, 31 Temmuz 2012; "Aşiret Bakanlığa Bastı Kan Gövdeyi Götürdü", *Hürriyet*, 01 Ağustos 2012.
- 20 "Cumhuriyet Muhafızları Savunma Bakanlığı'nı Abluka Altına Aldı", *Hürriyet*, 10 Ağustos 2012.
- 21 "Yemen: "Ordu, Başkentte Çatışmaya Girdi""", *BBC Türkçe*, 14 Ağustos 2012; "Yemen'de Çatışma: 2 Ölü", *Hürriyet*, 15 Ağustos 2012.
- 22 "Yemen Gives Rival Forces 48 Hours to Quit Capital", *Reuters*, 11 Ocak 2012.
- 23 "Yemen Police Academy Hit by Suicide Bomb Blast", *The Telegraph*, 11 Temmuz 2012.
- 24 "Yemen'de İçinde Bomba Olan Çanta Patladı: 1 Ölü", *Hürriyet*, 15 Temmuz 2012.
- 25 "11 Killed as Yemen Army, Tribesmen Clash", *Gulf News*, 25 Aralık 2012.
- 26 "Norwegian U.N. Official Kidnapped in Yemen", *CNN*, 15 Ocak 2012.

- 27 "İsviçreli Kadın Yemen'de Kaçırıldı", *BBC Türkçe*, 16 Mart 2012.
- 28 "Minister Escapes Assassination Attempt in Yemen", *CNN*, 31 Ocak 2012.
- 29 "Army General Killed in Suicidal Attack in Yemen", *Gulf News*, 18 Haziran 2012; "El Kaide'den Yemen'e Ağır Darbe", *Hürriyet*, 18 Haziran 2012.
- 30 "Yemen Ordu Komutanı Öldürüldü", *BBC Türkçe*, 18 Haziran 2012.
- 31 "Yemen'de Hapishane Müdürüne Suikast Girişimi", *Hürriyet*, 08 Temmuz 2012; "Yemen'de Ambulansa Silahlı Saldırı", *Hürriyet*, 17 Temmuz 2012.
- 32 "Car Blast Kills Security Chief in Aden", *Gulf News*, 20 Temmuz 2012.
- 33 "Yemen'de Bir General Öldürüldü", *Hürriyet*, 10 Ağustos 2012; "Yemen'de Bir General Öldürüldü", *Hürriyet*, 17 Ağustos 2012.
- 34 "Yemeni Minister Survives Assassination Attempt", *Reuters*, 25 Ağustos 2012.
- 35 "El Kaide'den İntikam Saldırısı", *Hürriyet*, 11 Eylül 2012.
- 36 "Sünni-Şii Çatışmalarında 20 Ölü", *Hürriyet*, 12 Ocak 2012; "20 Killed as Rebel Target Radicals", *Gulf News*, 12 Ocak 2012.
- 37 "Over 40 Killed in Sectarian Clashes in Yemen", *Yemen Online*, 25 Ocak 2012.
- 38 "Salafis Unite Against Shiite Houthi Threat", *Yemen Times*, 7 Şubat 2012; "Houthi-Salafi Fighting Claims 39 Lives", *Yemen Times*, 9 Şubat 2012; Renewed Clashes Between Houthi and Salafi Fighters", *Yemen Times*, 27 Şubat 2012; "Deadly Sectarian Clashes in Northern Yemen", *Gulf News*, 02 Mart 2012; "Houthi-Salafi Confrontations Renewed in Sa'ada", *Yemen Times*, 23 Nisan 2012; "Yemen's Sectarian Spring", *Carnegie Endowment For International Peace*, 11 Mayıs 2012; "Houthi Rebels Seen Gaining New Influence in Yemen", *Reuters*, 3 Ekim 2012; "Trouble Again in the North", *The Economist*, 24 Kasım 2012.
- 39 "Yemen'in El Kaide ile Gizli Savaşı", *BBC Türkçe*, 21 Mayıs 2012.
- 40 "U.S. to Step Up Drone Strikes Inside Yemen", *The New York Times*, 25 Nisan 2012.
- 41 "Yemen'de Tehlikeli Gelişme", *Hürriyet*, 15 Ocak 2012.
- 42 "Al Qaeda Takes Over Yemen Town Near Sanaa", *Global Post*, 16 Ocak 2012.
- 43 "Car Bomb in Yemen's South Kills at Least 26", *Gulf News*, 25 Şubat 2012.
- 44 "El Kaide'ye Yönelik Operasyonda Beş Militan Öldürüldü", *Hürriyet*, 26 Şubat 2012.
- 45 "At Least 78 Troops Dead in Al Qaida Attack in Yemen, Official Says", *Gulf News*, 05 Mart 2012.
- 46 "Yemen'de El Kaide'den Orduya Büyük Darbe", *Hürriyet*, 05 Mart 2012.
- 47 "Yemen'de El Kaide'ye Hava Saldırısı", *BBC Türkçe*, 10 Mart 2012.
- 48 "Yemen Air Strikes Killes 23 Suspected Qaeda Militants: Police", *Gulf News*, 10 Mart 2012.
- 49 "Yemen'de Militanlar Askeri Mevziye Saldırdı: 3 Asker Öldü", *Hürriyet*, 13 Mart 2012.
- 50 "Yemen Air Raids "Kill al-Qaeda Militants", *BBC News*, 03 Nisan 2012.
- 51 "Yemen'de Askeri Karakola Saldırı", *BBC Türkçe*, 09 Nisan 2012.
- 52 "Yemen'de El Kaide Saldırısı: 7 Ölü", *Hürriyet*, 15 Nisan 2012.
- 53 "Yemen'de Ateş Büyüyor", *Haber Türk*, 12 Nisan 2012.
- 54 "Yemen'de Şiddetli Çatışmalar", *Hürriyet*, 10 Nisan 2012.
- 55 "Suicide Bomber Kills 90 in Yemen, al Qaeda Vows More Attacks", *Reuters*, 21 Mayıs 2012.
- 56 "Bomber Targets Yemen Troops", *Gulf News*, 22 Mayıs 2012; "Yemen'de Şok Saldırı: 100 Ölü", *Hürriyet*, 21 Mayıs 2012.

- 57 "After Bombing, Sombre Yemen Marks National Day", *Gulf News*, 22 Mayıs 2012.
- 58 "UN Condemns Suicide Attack on Yemeni Army Parade", *BBC News*, 21 Mayıs 2012.
- 59 "Yemen: Câr Kenti Yeniden Ordunun Elinde", *BBC Türkçe*, 12 Haziran 2012.
- 60 "Yemen Ordusu El Kaide'nin Kalesinde", *Hürriyet*, 12 Haziran 2012.
- 61 "Yemeni Troops Retaking al Qaeda Stronghold", *CNN*, 12 Haziran 2012; "Yemen'de El Kaide'ye Saldırı: 9 Ölü", *BBC Türkçe*, 13 Haziran 2012.
- 62 "El Kaide'nin Abyan'daki Hakimiyeti Sona Erdi", *Hürriyet*, 30 Haziran 2012.
- 63 "Yemen Polis Akademisine İntihar Saldırısı", *BBC Türkçe*, 11 Temmuz 2012.
- 64 "Yemen'de İnsansız Hava Aracı Saldırısı: 13 Ölü", *BBC Türkçe*, 31 Ocak 2012; "Yemen'de 19 El Kaide Militanı Öldürüldü", *Hürriyet*, 22 Mart 2012; "Yemen'de El Kaide İle Ordu Arasında Çatışma: 29 Ölü", *Hürriyet*, 01 Nisan 2012; "Yemen'de El Kaide Komutanı Öldürüldü", *BBC Türkçe*, 07 Mayıs 2012; "Yemen'de El Kaide İle Çatışmalarda 17 Kişi Öldü", *Hürriyet*, 20 Mayıs 2012; "Yemen'de Çatışmalar Sürüyor", *BBC Türkçe*, 07 Haziran 2012; "Yemen'de İntihar Saldırısı: 42 Ölü", *Hürriyet*, 06 Ağustos 2012.
- 65 "Af Örgütü: Yemen'de İnsan Hakları Felaketi Yaşanıyor", *BBC Türkçe*, 4 Aralık 2012.
- 66 http://www.theodora.com/wfbcurren/yemen/yemen_economy.html, erişim tarihi: 15 Nisan 2012.
- 67 "Will Children Be the Casualties in Yemen's Food Crisis?", *BBC News World*, 19 Temmuz 2012.
- 68 "Yemen'de Askerler Sana Havaalanını İşgal Etti", *Hürriyet*, 22 Ocak 2012.
- 69 "11 Killed as Yemen Army, Tribesmen Clash", *Gulf News*, 25 Aralık 2012.
- 70 "Yemen'de Suudi Diplomata İkinci Saldırı", *Hürriyet*, 28 Mart 2012.
- 71 "Source: Saudi Diplomat and Aide Killed in Yemen", *CNN*, 28 Kasım 2012.
- 72 "Saudi Arabia Pledges \$ 3.25 bn Aid to Yemen", *Financial Times*, 23 Mayıs 2012.
- 73 "Yemen Gıda Krizinin Eşiğinde", *BBC Türkçe*, 23 Mayıs 2012.
- 74 "Undercover Agent in al-Qaeda Bomb Plot "was British"", *BBC News*, 11 Mayıs 2012; "İç Çamaşırı Bombacısı Ajanmış", *BBC Türkçe*, 10 Mayıs 2012.
- 75 "Yemen'den İran'a: İşlerimize Karışmayın", *BBC Türkçe*, 19 Temmuz 2012.
- 76 "Yemen'den İran'a Büyük Tepki", *Hürriyet*, 31 Temmuz 2012.
- 77 "Yemen Police Open Fire to Stop Demo Reaching US Embassy", *Gulf News*, 14 Eylül 2012.
- 78 "US Embassy Shuts Down Consular Services in Yemen After Protest", *PressTV*, 20 Eylül 2012.
- 79 "Yemen'de ABD Büyükelçiliği'ne Saldırı", *Hürriyet*, 11 Ekim 2012.
- 80 "Relatives Sue Officials Over U.S. Citizens Killed by Drone Strikes in Yemen", *The New York Times*, 18 Temmuz 2012.
- 81 "Yemen'de Üç El-Kaide Üyesi Öldürüldü", *BBC Türkçe*, 31 Aralık 2012.
- 82 "Türlere Minnettârız", *Hürriyet*, 01 Mayıs 2012.
- 83 "Yemeni Tribesmen Free Kidnapped Turkish Man in Abyan", *Reuters*, 07 Ekim 2012.
- 84 "Suriye Halkı Işığı Görsün", *Hürriyet*, 21 Ekim 2012.
- 85 "Dışişleri Bakanı Davutoğlu Yemen'e Resmi Bir Ziyaret Gerçekleştirdi", <http://www.mfa.gov.tr/disisleri-bakani-davutoglu-yemene-resmi-bir-ziyaret-gerceklestirdi.tr.mfa>, erişim tarihi 1 Nisan 2013.

- 86 "Ahmet Davutoğlu Hakkında Şok İddia", *CNN Türk*, 25 Ekim 2012.
- 87 "Türkiye Bir Anda Hedef Oldu!", *Vatan*, 04 Kasım 2012.
- 88 "Türk Gemisinde Silah İddiasına Soruşturma", *Sabah*, 5 Kasım 2012.
- 89 "O Konteynır Yemen'den önce Gemiden İndirilmiş", *Hürriyet*, 07 Kasım 2012.
- 90 "Yemen'de Silah İddialarına Türkiye'den AÇıklama", *Hürriyet*, 20 Aralık 2012.
- 91 "Yemen Parlamentosunda Türkiye'ye Ağır SuŐlama", *Hürriyet*, 27 Aralık 2012.